

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: VI

Ankara, 20 Haziran, 1929

Sayı: 134

BİR TERBİYE MESELESİ

Bir memlekette umumî terbiye siyaseti denildiği zaman, hatıra çok karışık ve pek çetrefil bir mevzu gelir; filhakika. alelumum mektep içindeki ve mektep dışındaki terbiye müesseseleri ve teşkilâtı, terbiye aletleri ve gayeleri o kadar mütenevvidir ve o kadar sayısız amillerin tesiri altındadır ki, bunları bir mecmuanın musahabe sütunu içine sıkıştırmak, şüphesiz kimsenin hatırlarından geçemez; ben de burada, daha fazla mütehassısların boynuna borcolan böyle ağır bir meseleye değil, belki bu mesuliyetli işin yalnız tek bir noktasına umumî bir alâkanın mevzuunu teşkil ebecek tarzda sadece temas edeceğim.

Öyle gözüküyor ki, bugün bilhassa orta tahsil sıralarında oturan genç nesil, bundan evvelki nesillere göre, manen daha az mektep içindedir, mektebe bağlıdır., ve ruhunda tedris ve terbiye aletleri, amilleri ve usulleri daha az yaşamaktadır; denebilir ki, liselerimiz, yeni yetişmekte olan nesil için, adeta kolayca ısınmak-sızın ve sevmeden evvel itaat ederek hatta tahammül edilmesi zarurî bir teşkilâttır: genç bir ömür parçası, ister istemez bu teşkilâtın divarları arasında günler, aylar ve seneler iple çekilerek geçecektir.

Bu hissi, belki izam ediyorum ve belki de bukadar katı ve kara şekilde bunu hiç bir talebe duyuramıştır; fakat öyle zannederim ki, munsif bir talebe kendi içini yokladığı zaman, ne de etrafını tetkikten ruhu yorulmamış bir muallim, hatıralarını ve müşahedelerini tekrar gözden geçirirse, bugünkü lise talebesinin ruhunu, hergünkü düşüncelerini ve duygularını dolduran şeylerin, eskiye nispetle, çok daha fazla mektep haricindeki hayat olduğunu inkâr etmez.

Bunun, bu duygunun ve düşüncenin alâmetleri vardır: onların başında bilhassa mektebe ve mekteple alâka

dar şeylere dair talebe ruhunda, fevkalâde bir kolaylıkla menfi hükümlere doğru uyanıveren temayüllerdir. Sık sık her muallim işidir: “Bu dersi okumanın faydası nedir?,” “Bu kadar ağır gösterilmesinin, bu kadar tafsilatın bize ne lüzum var? Mektepte nizam ve intizamı istihtaf eden umumî veya hususî kaidelerden ve usullerden başlayarak bunları tatbik ile mükellef olanlara kadar bir çok şeyler, çok defa talebenin zekâsına, fuzuli işler ve dar çerçiveler şeklinde inikâs eder. mürebbilerine karşı tereddüde, itimatsızlığa ve hatta kaidekırıcılığa doğru muhtelif şekillerde başgösteren menfi bir heves, çocuğun veya gencin, mektep içinde sarî bir itiyatla ruhunda beslediği ve kuvvetlendirdiği, sevdiği tipik bir zekâ eseri olmaktadır.

Öyle zann ediyorum ki, bu hâl, ne tesadüflerin, ne de şahsî kusurların eseridir; ve ancak bundan dolayı bunu kayde, umumî bir münakaşaya koymağa ihtiyaç vardır. Meseleyi temamlı müşahhas bir şekilde göz önüne getirmek ve yanlış bir telekkiden kurtarmak için şunu da ilâveye lüzum görüyorum: talebe ruhu için çok karakteristik olan bu vaziyet, umumî ve daima bir tarzda değil, belki vakit vakit, mühim bir hadise, bir hüküm veya bir karar karşısında, bazan hasarı bir talebenin sözünde, bazan en umulmadık sakın ve müvazeneli bir gencin hareketinde müşahade edilir: ekseriyetle filan muayyen vakanın, hükmün veya kararın hususî bir neticesi deye ehemmiyet verilmeden geçilen bu münferit tezahürler, dikkat edilirse, tamamen tebellür etmemiş olmakla beraber tenakuzsuz ve az çok sarîh bir zihniyetin eserleridir.

Acaba faydasından daha fazla zararlı olması kabul edilebilecek olan bu halin sebepleri nedir?

Bu suale toptan bir cevap vermek mümkün olsa bile, böyle bir cevabın

bize, meselenin herhangi bir cephesini halletmek kudretini bahşedeceğini zannetmem; ve hatta öyle tahmin ederim ki, üzerinde çok karışık müessirlerin rolü sarahatla sezilebilen bu marazî halin ortadan kaldırılması için evvelmirde bütün tezahür şekillerini tespit etmek ve talebenin daima safolan, temiz ve iyi istiyen ruhu içinde bu halin hangi şartlardan gıda aldığını birer birer bulmak lâzımdır.

Yalnız bu kadar nazik bir terbiye meselesi üzerinde düşünürken, her hangi bir terbiye kitabının ve müdevven bir terbiye usulünün derhal yardımımıza koşan inananlardan değilim; aynı zamanda hükümlerimize, bilerek bilmiyerek isteyerek istemiyerek, birbirini takip eden nesiller arasında daima mevcut- gizli, fakat inatçı bir cidalin tesir etmemesini temine çalışmak lâzımdır. Ancak o zaman mesele gözümüzün önünde daha fazla canlı olarak tecessüm eder.

Bütün dünyada olduğu gibi, ve belki de çok daha fazla bizde, orta tahsil sistemi, hayata intibaksızlık göstermektedir; bozuk giden, maksadına uyamıyan ve arızalı işleyen biri makinenin çıkardığı garip bir ses, lisenin ahengini bozuyor. İçimizden bir çıksa da şöyle söylese: “bugün liselerde okutulan dersler arasında, Darülfünun derslerinden daha fazla yabancılık vardır,, bana öyle gelir ki, bu zat, hiç te mübalağa etmiş olmaz; bir başkası da dese ki: “sinema, dans, spor ve bütün cinsî zevkler, lisenin en nefis dersinden ve en mutena teşkilâtından daha çok, çocukları, dışarıya, dışarının pek te temiz olmıyan köşelerine sürüklüyor,, ben bu sözü söyleyeniyi tekzip edecek vakaları pek nadir gördüğümü ilâve ederim.

Maarifimizde eksik olan programlar ve yeni usuller değil, bence, kuvvetli, sıhhatli bir hayat telâkkisidir.

MEHMET SERVET

Hafta İçinde

İki Büyük Şairimiz

Namık Kemal merhum için her sene mezarını ağuşunda tutan Bolayırdaki yapılan ihtifal bu sene de tekrar edildi, ve Mehmet Emin Bey doğal da altmış yıl olduğu için, Adliye vekili Esat Bey tarafından şerefine verilmiş bir ziyafette, millî şairin türkün benliğini bulmasındaki hizmetlerini tepcil eden nutuklar söylendi. Namık Kemal (Milletinde umduğu feyzi görmeden, mahzun) ölmüş, Mehmet Emin ise milletin bütün davalarında muzaffer olarak en tam bir hürriyet ve istiklâl mazhar olduğunu idrak etmiştir. Daha pek çok seneler muammer olup bir çok yeni eserler vermesini de candan dilediğimiz Emin Bey hâle ve istikbale ait bir şahsiyet, lâkin Namık Kemal maziye ait bir şerefimiz ve bir velinimetimizdir. Gönül ister ki, onun hatırası, sırf Geliboludaki kadirşinas genç muallimler tarafından değil, her tarafta taziz edilsin. Namık Kemal Türk milletini uyandırmak ve Türk edebiyatını garplılaştırmak için pek büyük hizmetler etmiş ve noksanları da olsa bize ilk tiyatroyu, ilk romanı, ilk tenkit nümunesini, hatta türk lisanına ilk tabîi cümleleri vermiştir. Ankaramızda bir meydan veya caddenin onun büyük ismile anılması ve yakın bir atide onun bir heykelile bir büyük şehrimizin süslenmesi, bir borcun edası olacaktır.

Misafirlerimiz

Tabiatın en büyük ve ulvî unsuru bilinerek Allahın bile mekânını hamil bulunduğu tasavvur olunan semalardan İstanbul gelen İtalyan tayyarecileri, vatanlarıyla aramızdaki dostluğun

bir kere daha yat ve tes'idine vesile oldular. Genç, heyecanlı ve kudretli birer idarenin çeliktirir iradesine bütün ruhunu, bütün kalbini vererek onun gösterdiği yolda yürüyen Türk ve İtalyan milletleri, birbirlerini nakadar çok tanırlarsa o kadar çok seveceklerdir. Ve Akdenizdeki bu iki komşu milletin dostlukları kendileri için de cihan sulhu için de o kadar büyük bir kârdır ki, bu son ziyaret bizde pek samimî bir memnuniyet uyandırmış bulunuyor. Bizim tayyarecilerimizin de yakın bir atide İtalyanın mavi semasında uçarak Türkiyenin selâmlarını götürmesine dua edelim.

Tiyatro Âleminde

Turnesini bitirip İstanbul dönen Darülbedayi, kış repertuarının tanzim edilebilmesi için telif veya terceme yeni piyeslerin kısa ve muayyen bir müddet içinde tevdi olunmasını ilân etmektedir. Hemen her hafta kendisini oyun değiştirmeye ve çok kere yarı boş sandalyeler önünde oyun oynamaya sevkeden vaziyetin, bu sene değişmesini bu ilân münasebetile temenni ettik. Biz zannediyoruz ki, Darülbedayi, hiç olmazsa hafta içindeki günlerde fiatlarında biraz tenzilât yapmalı, ve bu suretle daha çok halkın oyunlarından istifadesine imkân bırakmalıdır. Diğer taraftan telif eserler için belki daha az müşkülpesent fakat adapte oyunlar için mutlak daha az müsamahakâr olmalıdır. Biz, Avrupada da çok münakaşa edilen piyeslerin Darülbedayide oynanmasına hiç muteriz değil, fakat bunların çok iyi intihap edilmelerine ve birer konferansla halka takdim

edilmelerine taraftarız. İlâve edelim ki, geçen sene oynanan Fransız komedileri biraz da rasgele ve Fransız sahnesinde ancak fena şeyler oynandığı hakkındaki iddiayı sanki ispat için seçilmişlerdi. Bu sene intihaplarda daha isabet edileceğini ümit ediyoruz.

Okutmak İçin

İkdamda yeniden fıkralar yazmaya başlayan Yusuf Ziya Bey-ki çok basit görünen bir eda ile pek şayanı dikkat şeyler söyleyen bir arkadaşır - harf inkilâbı sayesinde ümmilikten kurtulan halkın posta kişelerine verilen mektup adedi üzerinde büyük bir tesir icra etmekle beraber gazete satışları üzerinde hiç tesir edemediğini, ve milletimizde okumaktan ziyade yazmaya istidat bulunduğunu söylüyor. (Binnaz) şairinin istinat ettiği rakkamları bilmemekle beraber, okumak zevkinin yayılmadığını maatteessüf görmekteyiz. İşte bunun içindir ki, vaktile büyük ve küçük şehirlerimizdeki kahvelerin cesametlerine göre yeni gazete, mecmua ve kitapları almağa sevkedilmelerini yazmıştık. Belediyelerin pek âlâ temin edebilecekleri bu keyfiyet her yerde arı kovarı gibi işleyen kahvelerin müdavimlerinin de neşriyatı göre göre okuma itiyadını fark bile ettirmeden hasıl eder, diğer taraftan da bütün matbuat için ehemmiyetli bir alıcı yekûnu kendiliğinden temin edilmiş bulunurdu.

Keyfiyeti bir kere daha mevzuubahs ediyor ve alâkadarların bu mes'ele üzerinde düşünmüp konuşmalarını temenni ediyoruz.

Mes'ul Müdür: Faruk Nafiz

İstanbul, Devlet Matbaası